

Beskrivelser af uddannelseselementet **Tandpleje 2 – Udvidet klinisk virksomhed**

Undervisningsår: 2025-2026

Ansvarlig: Tatiana Brandt

Dansk titel: Tandpleje 2 – Udvidet klinisk virksomhed

Engelsk titel: Dental Care 2 – Extended clinical practice

Undervisningssprog: Dansk

Placering: 3. semester

Fagtype: Obligatorisk

Antal ECTS: 20

Indhold

Uddannelseselementet bygger videre på 'tandpleje 1' uddannelseselementet og retter sig mod patientundersøgelse, journaloptagelse, diagnostik og behandling af patienter med vægt på caries og parodontale lidelser, dvs. patienter med større kompleksitet. Det er med til at styrke den teoretiske forståelse og sigter mod udvikling af kompetencer i selvstændig diagnostik og behandling af caries superficialis samt diagnostik af henvisningskrævende caries under vejledning. Parodontal diagnostik introduceres og inddrages i behandlingsplanlægningen.

Uddannelseselementet giver den studerende indblik i fagene oral fysiologi og protetik. Den studerende får kendskab til undersøgelsesmetoder inden for oral fysiologi og viden om orofaciale smertetilstande og funktionsforstyrrelser. Den studerende får viden om differential diagnostik og kompetencer til henvisning af patienter til tandlæger. Uddannelseselementet vil desuden give den studerende viden om protetik og dentale materialer samt give den studerende kendskab til de forskellige typer af og indikationer for fast og aftagelig protetik.

Forløbet vil styrke den studerendes kompetence i at behandle evidensbaseret og at kunne anvende teori praksisnært. Den studerende vil på baggrund af den teoretiske undervisning, klinisk og radiologisk undersøgelse samt anamnese lære, hvordan caries- parodontal diagnostik, den initiale bidfunktionsundersøgelse samt en sialometri udføres, journalføres og inddrages i behandlingsplanlægningen.

På klinikken lærer den studerende at diagnosticere subgingival calculus med parodontale sonder og udføre parodontal instrumentation med ultralyd, air-flow og med specielle curetter, evaluere depurationen, udføre fyldningskorrektur og provisoriefremstilling. Den studerende lærer at arbejde med nye typer undersøgelser som Status- og Fokusundersøgelser.

Den studerende kommer til at arbejde videre med den sundhedspædagogiske tilgang, den motiverende samtale og udøve sundhedsfremme og sygdomsforebyggelse i relation til en given borger, hvor feedback inddrages.

Forløbet indeholder elementer fra fagene parodontologi, cariologi/-tandsygdomslærer, klinisk oral fysiologi, protetik samt intern praktik.

Progressionskrav: Uddannelseselementerne på første studieår skal være bestået.

Målbeskrivelser

Efter endt uddannelseselement skal den studerende kunne:

Viden

- redegøre for kliniske og radiologiske tegn på parodontal sygdom samt former for parodontal sundhed. De skal eksamineres i PARO/mikrobiologi senere)
- forklare de basale mekanismer i udviklingen af caries, gingivitis og parodontitis
- redegøre for opbygning af hånddepurationsinstrumenter designet til subgingival depuration samt ultralyd og air-flow, herunder anvendelsesområde, intensitet og vedligeholdelse
- redegøre for principperne for non-operativ parodontal behandling af gingivitis og parodontitis med inddragelse af sygdommens alvorlighedsgrad.
- forklare en fremgangsmåde ved status- og fokusundersøgelse baseret på en diagnostisk journal
- redegøre for funktionelle aspekter i forbindelse med kæbeleddene, underkæbens bevægelsesmønstre, musklerne på hoved og hals samt tandsystemets morfologiske karakteristika, herunder tandbuernes anatomi, okklusion og attritioner
- overordnet redegøre for smags- og lugtesansen, for salivas betydning for oral sundhed og metoder til måling af salivas sekretionshastighed
- redegøre for tandplejerens rolle ved udførelse af tandpleje på dysfagipatienter
- redegøre for overordnede aspekter ved søvnapnø samt behandlingsmuligheder
- have kendskab til, hvorledes forskellige typer protetiske erstatninger rengøres, beskrive hyppige proteseskader og hvorledes mindre proteseproblemer kan afhjælpes
- redegøre for forskellige typer af provisorier, indikation, holdbarhed og fremstilling
- redegøre for kravene til og fremgangsmåde for 3D-scanning.
- Redegøre for indikationer og fremgangsmåde for overfladeanalgesi.

Færdigheder

- identificere kliniske tegn på sygdomsaktivitet samt emaljesubstansstab med udgangspunkt i intraoral undersøgelse og radiologiske beskrivelser
- kunne optage bitewings og periapikale røntgenoptagelser på en patient med korrekt placering, eksponering og vurdering af billedkvalitet.
- selvstændigt og med sikkerhed kunne diagnosticere caries superficialis, tilrettelægge relevant forebyggelse og behandling samt udføre fissurforsøgning som en del af den cariesforebyggende indsats.
- udføre parodontal diagnostik i relation til sværhedsgraden af den parodontale sygdom under vejledning
- identificere og beskrive morfologiske udfordringer i relation til subgingival depuration
- udvælge og forsvarligt håndtere ultralyd, specielle instrumenter og parodontale sonder med respekt for ergonomi og bevarelse af biologisk væv
- fremstille provisoriske fyldninger under vejledning
- udføre fyldningskorrektur under vejledning
- udføre 3D-scanning under vejledning
- selvstændigt at anvende overfladeanalgesi
- udarbejde en henvisning under vejledning
- udføre en sialometri
- sikkert udføre initial bidfunktionsundersøgelse
- udføre sufficient proteserengøring af fast og aftagelig protetik, herunder implantater.

Kompetencer

- inddrage teori om biofilmens metabolisme, salivas indflydelse på caries progression og kostens sammensætning i selvstændig diagnostik og behandling af superficies caries læsion samt under vejledning kunne udføre diagnostik af henvisningskrævende caries
- omsætte viden om ætiologi, patogenese, kliniske og radiologiske tegn på sygdomsaktivitet til vurdering af sværhedsgraden af parodontale sygdomme

- under vejledning anvende overordnede parodontale diagnoser, der afspejler forskellige stadier af sygdomsaktivitet
- udarbejde en behandlingsplan samt gennemføre de nødvendige behandlinger og henvisninger under vejledning og på baggrund af klinisk undersøgelse og anamnese
- diagnosticere subgingivale calculus og gennemføre ergonomisk, atraumatisk subgingival depuration med ultralyd, air-flow og hånddepurationsinstrumenter under vejledning, baseret på komplementær tilgang og med målet om at skabe en rodoverflade, som er fri fra biofilm og plakretenerende faktorer
- vurdere behovet for overfladeanæstesi, samt kunne anvende den i praksis
- udvise forståelse og omhu i journalføring og dermed dokumentere den faglige kommunikation omkring den enkelte patient samt sikre dokumentation af forebyggelse og behandling
- vurdere behovet for sialometri til måling af salivas sekretionshastighed samt kunne videreformidle resultatet af denne og instruere patienter i relevante tiltag til fremme af oral helse
- foretage sufficient renhold af både fast og aftagelig protetik, herunder implantater
- vejlede patienter i renholdelse af aftagelig og fast protetik, herunder implantater.

Undervisningsmateriale

Cariologi

- Edwina Kidd, Ole Fejerskov: Cariologi Essentials of dental caries, 4. Udgave, 2016.

Parodontologi

- Herbert F. Wolf: Thomas M. Hassell: (2006) Periodontology. Color Atlas of Dental Hygiene, Thieme.
- PowerPoints og artikler

Klinisk oral fysiologi og Protetik

- Madsen G; Klinisk Oral Fysiologi Kompendium 2016
- Udredning af xerostomi og nedsat spytksekretion: Pedersen AML, Dynensen AW, SB Jensen
- Behandlingsmuligheder ved xerostomi og nedsat spytksekretion. Tandlægebladet 2011; 115; 384-389 Jensen SB, Dynensen AW, Pedersen AML
- Bidfunktion i den nye sygesikringsoverenskomst: TANDLÆGEBLADET 2000 × 104 × NR. 7
- Ansigt, mund og svælg, kap. 16 i Mundhygiejne til personer med dysfagi, behandling; Kjærsgaard A. Dysfagi: Tandlægebladet 2020, 124 nr. 7 s. 614-618 Philipsen B, Mortensen R H, Melgaard D
- Udredning af dysfagi i DK. Graff S, Ørntoft N, Udholm N, Jensen Møller T: Tandlægebladet 2020, 124 nr. 7 s. 620-624
- Dysfagi-synkebesvær: Juni 2014 Tandplejeren
- Psyke og bidfunktionslidelser: Tandlægebladet 2001 · 105 · NR. 5
- Temporomandibulær dysfunktion (TMD) - smerter fra kæbeled og tyggemuskler: Tandlægebladet 2010·114·NR.4
- Klassifikation af temporomandibulære funktionsforstyrrelser og dertil relateret hovedpine og ansigtssmerter: Tandlægebladet 1998 · 102 · NR. 13
- Sygdomme og tilstande, der påvirker spytkirtlerne og deres funktion. Tandlægebladet 2024 / 128 / 1
- Lægemiddelbivirkninger i mundhulen: Tekst Tandlægebladet: bearbejdet af professor Anne Marie Lynge Pedersen, odontologisk institut, Københavns universitet, og Kim Andreasen
- Tandkontakt, funktionel okklusion og okklusal afstøtning - betydning og neurofysiologisk baggrund 2023 / 127 / 3
- Morfologisk okklusion – okklusionsafvigelser og relaterede funktionelle faktorer: Tandlægebladet 2023 / 127 / 3
- Søvnbruxisme – Tandlægens rolle: Tandlægebladet 2021 / 125 / xxx
- Guide: Det skal du vide om snorken og søvnapnø: Tekst Tandlægebladet: bearbejdet af lektor, ph.d, tandlæge Lillian Marcussen og tandlæge, dr. odont, Bjarne Klausen
- Obstruktiv søvnapnø Diagnostik, patofysiologi og behandling: TANDLÆGEBLADET 2003 · 107 · NR. 6
- Fremtiden for klinisk oral fysiologi: Tandlægebladet 2017 | 121 | NR. 6

- Bidfunktion set fra privat praksis Tandlægebladet 2005 · 109 · NR. 4
- Tandklinikassistent hovedforløb 2. udgave kap. 13 Protetik af Esben Boeskov Øzhayat, lægges på Absalon
- Patienters anvendelse af fremstillede delproteser: TANDLÆGEBLADET 1998 · 102 · NR. 17
- Implantater kontra traditionel protetisk rehabilitering: TANDLÆGEBLADET 2013 | 117 | Nr. 2
- 10-års klinisk og radiologisk evaluering af enkelttandsimplantater udført af tandlægestuderende: Tandlægebladet 2011·115·NR. 7
- Konventionel helprotetik eller implantatretineret helprotetik: TANDLÆGEBLADET / 2019 / 123 / 12
- Ann Wenzel et al.; Huskeregel (RB-RB/LB-LB) til røntgenoptagelse af tandimplantater: Tandlægebladet 2012 | 116 | nr. 12.

Sekundær litteratur

- Malin Ernberg og Per Alstergren; Clinical Cases in Orofacial Pain.
- Bag om smag: Ugeskrift for læger 30. apr. 2018.

Intern praktik

- kompendium
- kliniske vejledninger.

Enkeltelementer i litteraturlisten kan udskiftes, hvis en underviser finder mere egnede tekster.

Formelle krav: Journalføring skal foregå på et forståeligt dansk med anvendelse af fagets terminologi. Tilstrækkeligt omfang af patientbehandling.

Undervisningsformer: Forelæsning, holdundervisning, selvstudium, vejledning og intern praktik.

Arbejdsbelastning

Kategori	Timer
Forelæsning	78
Holdundervisning	42
Kliniske øvelser	176
Forberedelse	258
Eksamen	6
I alt	560

Feedbackform: Løbende feedback i den kliniske undervisning samt som bestået/ ikke-bestået ved den afsluttende prøve.

Eksamen

Indstillingsbetingelser: 80 % fremmøde og aktiv deltagelse i den planlagte undervisning på klinikken og som holdundervisning. Desuden skal den studerende have gennemført de kliniske øvelser og afleveret de opgaver, der knytter sig til uddannelseselementet og specificeret i kompetencekortet.

Prøveform: Praktisk prøve. Objektiv struktureret klinisk eksamen OSCE – en stationsbaseret eksamen. Varighed 40 - 100 min. ved forskellige stationer samt nogle timer i ventelokale.

Prøveformsdetaljer inkl. bedømmelsesgrundlag: Mundtlig praktisk eksamen kombineret med teoretiske spørgsmål. Tidsbaseret. 4-10 stationer med forskellige emner.

Hjælpemidler: Ingen. Ingen brug af generativ kunstig intelligens er tilladt i eksamensaktiviteter.

Bedømmelsesform: Bestået/ ikke-bestået

Censurform: Intern censur

Reeksamen: Prøveformen ved reeksamen svarer til elementets ordinære prøveform.

Kriterier for bedømmelse

For at opnå karakteren 12 skal den studerende kunne:

Viden

- redegøre for kliniske og radiologiske tegn på parodontal sygdom samt former for parodontal sundhed. De skal eksamineres i PARO/mikrobiologi senere)
- forklare de basale mekanismer i udviklingen af caries, gingivitis og parodontitis
- redegøre for opbygning af hånddepurationsinstrumenter designet til subgingival depuration samt ultralyd og air-flow, herunder anvendelsesområde, intensitet og vedligeholdelse
- redegøre for principperne for non-operativ parodontal behandling af gingivitis og parodontitis med inddragelse af sygdommens alvorlighedsgrad.
- forklare en fremgangsmåde ved status- og fokusundersøgelse baseret på en diagnostisk journal
- redegøre for funktionelle aspekter i forbindelse med kæbeledene, underkæbens bevægelsesmønster, musklerne på hoved og hals samt tandsystemets morfologiske karakteristika, herunder tandbuernes anatomi, okklusion og attritioner
- overordnet redegøre for smags- og lugtesansen, for salivas betydning for oral sundhed og metoder til måling af salivas sekretionshastighed
- redegøre for tandplejerens rolle ved udførelse af tandpleje på dysfagpatienter
- redegøre for overordnede aspekter ved søvnapnø samt behandlingsmuligheder
- have kendskab til, hvorledes forskellige typer protetiske erstatninger rengøres, beskrive hyppige proteseskader og hvorledes mindre proteseproblemer kan afhjælpes
- redegøre for forskellige typer af provisorier, indikation, holdbarhed og fremstilling
- redegøre for kravene til og fremgangsmåde for 3D-scanning.
- Redegøre for indikationer og fremgangsmåde for overfladeanalgesi.

Færdigheder

- identificere kliniske tegn på sygdomsaktivitet samt emaljesubstansstab med udgangspunkt i intraoral undersøgelse og radiologiske beskrivelser
- kunne optage bitewings og periapikale røntgenoptagelser på en patient med korrekt placering, eksponering og vurdering af billedkvalitet.
- selvstændigt og med sikkerhed kunne diagnosticere caries superficialis, tilrettelægge relevant forebyggelse og behandling samt udføre fissurforsøgling som en del af den cariesforebyggende indsats.
- udføre parodontal diagnostik i relation til sværhedsgraden af den parodontale sygdom under vejledning
- identificere og beskrive morfologiske udfordringer i relation til subgingival depuration
- udvælge og forsvarligt håndtere ultralyd, specielle instrumenter og parodontale sonder med respekt for ergonomi og bevarelse af biologisk væv
- fremstille provisoriske fyldninger under vejledning
- udføre fyldningskorrektur under vejledning
- udføre 3D-scanning under vejledning
- selvstændigt at anvende overfladeanalgesi
- udarbejde en henvisning under vejledning
- udføre en sialometri
- sikkert udføre initial bidfunktionsundersøgelse
- udføre sufficient proteserengøring af fast og aftagelig protetik, herunder implantater

Kompetencer

- inddrage teori om biofilmens metabolisme, salivas indflydelse på caries progression og kostens sammensætning i selvstændig diagnostik og behandling af superficies caries læsion samt under vejledning kunne udføre diagnostik af henvisningskrævende caries
- omsætte viden om ætiologi, patogenese, kliniske og radiologiske tegn på sygdomsaktivitet til vurdering af sværhedsgraden af parodontale sygdomme
- under vejledning anvende overordnede parodontale diagnoser, der afspejler forskellige stadier af sygdomsaktivitet
- udarbejde en behandlingsplan samt gennemføre de nødvendige behandlinger og henvisninger under vejledning og på baggrund af klinisk undersøgelse og anamnese
- diagnosticere subgingivale calculus og gennemføre ergonomisk, atraumatisk subgingival depuration med ultralyd, air-flow og hånddepurationsinstrumenter under vejledning, baseret på komplementær tilgang og med målet om at skabe en rodoverflade, som er fri fra biofilm og plakretenerende faktorer
- vurdere behovet for overfladeanalgesi, samt kunne anvende den i praksis
- udvise forståelse og omhu i journalføring og dermed dokumentere den faglige kommunikation omkring den enkelte patient samt sikre dokumentation af forebyggelse og behandling
- vurdere behovet for sialometri til måling af salivas sekretionshastighed samt kunne videreformidle resultatet af denne og instruere patienter i relevante tiltag til fremme af oral helse
- foretage sufficient renhold af både fast og aftagelig protetik, herunder implantater
- vejlede patienter i renholdelse af aftagelig og fast protetik, herunder implantater.